

nie mogą oprzeć się wyłącznie na teoretycznej podstawie. Potrzeba wprost przeprowadzić mozolne czynności przygotowawcze; potrzeba głównie zapomocą lotniczych rekonesansów wybadać, jak przebiega linia nieprzyjacielska, oznaczyć ustawienie nieprzyjacielskiej artylerii, drogi dojazdowe do frontu nieprzyjacielskiego, główne linie dowozu i t. d. Dopiero, mając ten materiał w ręku, wiedząc dokładnie, jaki kierunek obrać ma ogień, można przedsięwziąć próbę przerwania frontu nieprzyjacielskiego. A gdy już działa zagrzmia i druzgocącym wszystkim gradem

Z ziemi kujawskiej: Typ włościanina

żelaza zasypią nieprzyjacielskie pozycje, rzeczą jest wodza uszykować odpowiednio do wyników piechotę, która dokonać ma istotnego przerwania frontu, wyważyć bramę nieprzyjaciela, wtargnąć przez nią

Z frontów bojowych: Część terenu nad Sommą, skąd cofnęli się Niemcy, zniszczona zupełnie działaniem ognia artyleryjskiego

wgłąb i od tyłów zaszedłszy, zmusić wroga szeregi do ucieczki, o ile nie uda się ich osaczenie.

Łatwo zrozumieć więc, ile czasu i trudów wymaga przysposobienie takiej akcji.

A teraz wyobraźmy sobie, że jeden z głównych jej warunków odpada, że nieprzyjaciel z własnej woli, chyłkiem opuści stanowiska, na które przygotowywał się atak i zajmie głębiej wstecz linię, należycie ku temu celowi przysposobioną. Wówczas oczywiście cały program w łeb bierze.

Tak zaś właśnie stało się w przestworzu potoku Ancre. I jest to zupełnie nowy element bojowy: odjęcie wiatru żaglom nieprzyjacielskim. Ruchu tego nie można porównać nawet z praktykowanym kilka

krotnie w ciągu obecnej wojny odłączaniem się od nieprzyjaciela, czemu prawie stale towarzyszyła znaczna strata terytoryalna. Tu traci się zaledwie kilka kilometrów kwadratowych, a w zamian zyskuje się zupełną swobodę ruchu i zupełną pewność, że przygotowywane potężne uderzenie stało się bezprzedmiotowe. Angielskich i francuskich wodzów zaskoczył ów manewr zgoła niespodzianie, tem niespodzianie, że sami nie zdobyliby się pewno na coś podobnego. Dobrowolne bowiem ustąpienie, choćby z najdrobniejszego płatu ziemi, nie dałoby się pogodzić z ich próżnością, w imię której ponieśli już nieraz ofiary godne lepszego celu.

Jak skutecznym okazał się ruch odwrotowy

Z frontów bojowych: Obóz wojska austriacko-węgierskiego w Karpatach lesistych. Kwatera komendy jednego z pułków.